

Sanayi Üretiminde Zor Bir Dönemece Giriliyor

Ahmet YETİM

Yılın üçüncü çeyreğinde sanayi üretiminde, “gün ola harman ola” avuntusuyla geçiştirilemeyecek bir sürece girildiği gözleniyor.

Yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 6,4 azalan sanayi üretiminde ilk 7 aydaki pozitif ivme ile 2008 az da olsa artı bakiye ile kapanabilecek.

Çünkü 2008 yılının ilk 7 ayında sanayi üretiminde, geçen yılki oranların sürekli üzerinde seyrederken, sadece Ağustos ve Eylül’de geçen yılın üretim endeksinin altına inildi.

2007 yılının Eylül ayında yüzde 2,5 artan sanayi üretimi, bu yılın Eylül ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 5,5 azaldı.

İmalat sanayindeki azalma ise yüzde 6,4’ü buldu.

Sanayi üretimindeki bu gerileme, son 6 yılın düşüş rekoru oldu.

Bu rakam bir anlamda, küresel krizin Türkiye’yi ne oranda etkilediği sorusuna da yanıt oluyor.

9 aylık ortalamaya bakıldığında, toplam sanayi üretimi yüzde 2,5, madencilik yüzde 7,1, imalat sanayi yüzde 1,9, elektrik, gaz ve su yüzde 6,2 artış gösterdi.

Geçen yılın aynı döneminde ise, toplam sanayi üretimi yüzde 5,5, madencilik yüzde 11,4, imalat sanayi yüzde 4,7, elektrik, gaz ve su sektörü yüzde 9,7 yükselmişti.

İmalat sanayinde geçen yılın ilk 9 ayında yüzde 4,7 olan artış oranı ise, bu yıl yüzde 1,9’a geriledi.

Yılın ilk 9 ayında azalan oranda da olsa geçen yıla göre yüzde 2’ye yakın artış var.

Bu da sanayide bu yılı kıl payı kurtarabilecek olmamız anlamına geliyor.

Çizelge-1.İmalat Sanayi Üretim Değerleri

İMALAT SANAYİİ ÜRETİM ENDEKSİ (% Değişim bir önceki yılın aynı ayına göre)												
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2007	15.5	8.4	3.2	1.3	5.1	2.2	3.3	5.5	1.2	7.9	8.4	-1.2
2008	11.3	6.6	1.8	6.7	1.9	-0.4	3.2	-5.8	-6.4			

Kaynak: Milliyet Gazetesi, 11.11.2008

İmalat sanayi alt sektörleri itibariyle değerlendirildiğinde; Eylül’de, geçen yılın aynı ayına göre üretimde en fazla azalma, yüzde 29,2 ile tütün ürünleri imalatında görüldü.

Söz konusu ayda, deri işleme, bavul, çanta vb. imalatı yüzde 23,8, radyo televizyon haberleşme cihazları imalatı yüzde 19,4, tekstil ürünleri imalatı yüzde 17,6, giyim eşyası imalatı yüzde 15,6, tıbbi, hassas ve optik aletler, saat imalatı yüzde 13,9, metal eşya sanayi (makine ve teçhizat hariç) yüzde 11,6, kimyasal madde ürünleri imalatı yüzde 11,1 azaldı.

Eylül ayında, mobilya imalatı, ve. diğer imalatta yüzde 5,3, kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri imalatında yüzde 2, kağıt ve kağıt ürünleri imalatında yüzde 1,2 artış meydana geldi.

Çizelge:2.Aylık Sanayi Üretim Grafiği

Kaynak: Milliyet Gazetesi, 11.11.2008.

Otomotiv sektöründe büyük gerileme var.

Ekim 2008’de geçen yılın aynı ayına göre; otomobil satışlarında yüzde 39, hafif ticari araç satışlarında yüzde 35 gerileme var.

Traktör üretiminde yüzde 60, minibüs de ise yüzde 33 gerileme oldu. İnşaat sektörü durmuş vaziyette, yaprak kımıldamıyor.

İşçi çıkarmalar hızlanıyor. Sendikalı işkollarında işçi çıkarmalar 30.000’i aştı.

İşletmeler üretimlerini kısıyor ya da durduruyor. Bir kısım işletme işçilerine ücretsiz izin veriyor.

Bankalar kredileri kısıtı. Finansman darboğazındaki işletmeler birer birer kapanıyor.

2008’in ilk dokuz ayında kapanan işyeri sayısı, geçen yılın aynı döneminde kapananlara göre yüzde 73 arttı.

Açılan işyeri sayısında ise, artış değil aksine yüzde 1 gerileme var.

AR&GE BÜLTEN 2008 KASIM – EKONOMİ

Sanayi üretiminde Eylül ayında yaşanan rekor düşüşün ardından açıklanan Ekim ayı imalat sanayi kapasite kullanım oranı da küresel krize bağlı daralmanın sanayi sektörü üzerindeki tahribatının boyutunu daha açık anlatıyor.

İmalat sanayinde kapasite kullanım oranı, Ekim ayında geçen yılın aynı ayına göre 6,4 puan azalarak yüzde 76,7 düzeyine indi.

Geçen yıl Ekim ayında yüzde 83,1 olan üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranı, bu yılın Ekim ayında yüzde 76,7 düzeyinde kaldı.

Ekim ayında en yüksek kapasite kullanımına yüzde 92,9'la kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri alt sektöründe ulaşıldı. Ancak sektörün kapasite kullanım oranı yine de geçen yılın aynı ayının 0,4 puan altında kaldı.

İmalat sanayinin başlıca alt sektörlerinin neredeyse tamamında kapasite kullanımında düşüş yaşandı.

En büyük gerileme 18,7 puanla büro, muhasebe ve bilgi işlem makinelerinde görüldü.

Sektörün kapasite kullanımını yüzde 72,6'dan, yüzde 53,9'a geriledi.

Başlıca alt sektörler içinde Ekim'de en düşük kapasiteyle çalışan sektör büro, muhasebe ve bilgi işlem oldu.

Kapasite kullanım oranı taşıt araçlarında 14,9 puan düşerek yüzde 75,3'e, ana metal sanayinde 11,3 puan düşerek yüzde 74'e, kâğıtta 8,4 puan düşüşle yüzde 78'e, metalik olmayan minerallerde 7,7 puan düşüşle yüzde 75'e geriledi.

Başlıca alt sektörler içinde kapasite kullanımını, Ekim ayında geçen yılın aynı ayına göre; tekstilde 6,7, giyimde 6,6, makine ve teçhizatda 6, basım yayımda 5,7, diğer ulaşım araçlarında 5,5, metal eşyada 5,1, ağaç ve mantar ürünlerinde 5, plastik-kauçukta 3,7, kimyasal maddelerde 3,4, gıda ve içeceklerde 3,2, mobilyada 2,1, elektrikli makinelerde 0,4 puan düşüş gösterdi.

Kapasite kullanım oranı tütün ürünlerinde 4,9, tıbbi, optik hassas cihazlarda 2,2, radyo TV ve haberleşme cihazlarında 1,9, deride ise 0,3 puan arttı.

İç pazarda talep yetersizliği, işyerlerinin tam kapasite ile çalışmamasının en önemli nedenini oluşturdu.

Tam kapasite ile çalışmama nedeni olarak iç pazarda talep yetersizliğini gösteren işyerlerinin geçen yıl yüzde 45,5 olan toplam üretimdeki payı, bu yıl yüzde 51,1'e ulaştı.

Dış pazarda talep yetersizliği nedeniyle kapasite kullanımının düştüğünü bildiren işyerlerinin üretim değeri ağırlıklı oranı da yüzde 20,6'dan yüzde 23,5'e çıktı.

Ekim ayında, işyerlerinin, tam kapasite ile çalışmamasının diğer nedenlerini hammadde yetersizliği, mali imkânsızlıklar, işçilerle ilgili meseleler ve enerji yetersizliği oluşturdu.

Mali imkansızlıklar yüzde 4,3, yerli mallarda hammadde yetersizliği yüzde 3,2 ve ithal mallarda hammadde yetersizliği yüzde 2,2, işçilerle ilgili meseleler ise yüzde 1,8 oranında etkili oldu.

Bütün bu veriler ışığında sanayi üretiminin Ağustos ayına kadar artış gösterdiği, Ağustos ve Eylül'de artış oranlarında gerilemenin yaşandığı görülüyor.

Dolayısıyla IMF ile anlaşmayı beklemeden sanayide bacaların tütmesini sağlayacak önlemlerin bir an önce alınması gerekiyor. Bu kapsamda;

- ❖ Piyasaya likidite sağlamaya yönelik hazırlıklar yapılmalı, zor durumdaki KOBİ'lere destek olmak üzere, gerektiğinde kamu bankaları devreye girmelidir.
- ❖ Döviz kredisi kullanmak serbest hale getirilerek döviz tevdiat hesaplarındaki kaynaklar kullanıma açılmalıdır.
- ❖ Finans sektöründen reel sektöre kredi akışı kesilmemeli, sanayici yurtdışından borçlanma zorunluluğundan kurtarılmalıdır.
- ❖ Güney Amerika, Afrika, Orta Doğu, Uzak Doğu ülkelerinde yeni pazar arayışlarına yardımcı olunmalıdır.
- ❖ 2001 krizinde hazine tarafından finansman kesimine sağlanan doğrudan finansman kaynakları reel sektör için de devreye sokulmalıdır.
- ❖ YTL'deki aşırı değerlenme, enerji, istihdam ve finansman maliyetlerinin yüksekliliği vb. nedenlerle sanayimizin azalan rekabet gücünü iyileştirecek ve üretim maliyetlerini düşürecek düzenlemeler yapılmalıdır.
- ❖ Ayrıca KKDF, elektrik faturalarındaki TRT payı gibi, maliyet yükselten kalemlerde indirimler yapılmalı, petrol fiyatlarındaki gerileme tüketiciye yansıtılmalıdır.
- ❖ Primlerini süresinde ödeyen işletmelere, indirim, kredi kolaylığı vb. teşvikler verilmelidir.
- ❖ Sanayinin rekabet gücünü, ar-ge ve teknoloji geliştirme kapasitesini arttıracak, tasarım ve marka yaratma kabiliyetini geliştirecek destekler verilmelidir.
- ❖ Girişimcileri ileri teknolojiye ve yeniliğe yönlendirecek teknopark ve iş yenilik merkezleri ivedilikle kurulmalıdır.
- ❖ Geleneksel banka kredisi koşullarını sağlayamayan küçük girişimcileri fonlamak amacıyla oluşturulmuş mikro kredi sistemi, ülkemiz koşullarına uyarlanarak uygulanmalıdır.
- ❖ Yapımı devam eden OSB'ler bir an önce bitirilmeli, bu süreçte yeni OSB'lerin yatırım programına girmesi ertelenmelidir.
- ❖ Karma OSB'lerden çok ihtisas OSB'ler yaratılmalı ve özendirilmelidir.
- ❖ İşsizlik artışını önlemek amacıyla üretici firmalardan 1 yıl boyunca sigorta primi alınmamalıdır.
- ❖ Sektörler bazında 5-15 puan arasında vergi indirimleri yapılmalıdır.
- ❖ Yatırıma, üretime kaynak teşkil eden mallar dışında ithalata sınırlama getirilmelidir.
- ❖ Reel sektörde cari açık yaratmayacak ve daha az ithal girdi kullanan sektörlerle destek verilmelidir.